

АКАДЕМІЯ АДВОКАТУРИ УКРАЇНИ

БЕДНАРСЬКА Валентина Марцинівна

УДК 343.157/. 158(477)

**ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ
ЗА НОВОВІЯВЛЕНИМИ ОБСТАВИНАМИ
В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ**

Спеціальність 12.00.09. – кримінальний процес
і криміналістика; судова експертиза

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата юридичних наук

Київ – 2007

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі кримінального процесу та правосуддя Луганського державного університету внутрішніх справ.

Науковий керівник:

Сібільова Наталія Василівна, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач відділу дослідження проблем слідчої, прокурорської та судової діяльності Інституту вивчення проблем злочинності Академії правових наук України

Офіційні опоненти:

Маляренко Василь Тимофійович, доктор юридичних наук, професор, Голова Верховного Суду України у відставці;

Толочко Олександр Миколайович, кандидат юридичних наук, доцент, проректор – директор інституту підготовки кадрів, академії прокуратури України

Провідна установа – Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого

Захист відбудеться “4” квітня 2007 року о “12” годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.122.01 в Академії адвокатури України за адресою: 01032, м. Київ, бульвар Шевченка, 27.

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці Академії адвокатури України за адресою: 01032, м. Київ, бульвар Шевченка, 27.

Автореферат розісланий “_2_” __березня 2007 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат юридичних наук, доцент

О.П. Кучинська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Побудова України як правової держави вимагає створення такого механізму функціонування судової влади, який забезпечував би доступність правосуддя та справедливості судочинства, ефективне поновлення порушених прав. Покладення на державу обов'язку захищати права і свободи людини й громадянина означає гарантоване право на звернення до суду за вирішенням конфліктів правового характеру. Гарантування судового захисту прав і свобод людини і громадянина означає також, що кожному, чиї права порушені, має бути забезпечене право на перегляд вироків, ухвал і постанов суду вищим судом (п. 5 ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, ст. 2 Протоколу № 7 Конвенції про захист прав людини і основних свобод, ч. ч. 1, 2 ст. 55 Конституції України).

Важливою гарантією захисту прав і свобод людини у сфері кримінального судочинства є право на перегляд судових рішень в апеляційному, касаційному порядку, а також у порядку виключного провадження, одним із видів якого за чинним законом є перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами.

Упродовж останніх років в Україні під час судової та правової реформи здійснюється пошук оптимальних форм перегляду судових рішень, які б забезпечували ефективність правосуддя та захист прав людини. У процесі реформування система і зміст переглядів судових рішень зазнали суттєвих змін. Зокрема, у кримінально-процесуальному законодавстві був створений новий вид перегляду судових рішень у порядку виключного провадження, який об'єднав під цією назвою два види перегляду, що існували раніше, – у порядку нагляду та за нововиявленими обставинами. Уведення в законодавчу матерію нових або трансформованих видів перегляду рішень без належного теоретичного підґрунтя не могло не позначитися на єдності судової практики, яка свідчить, що при аналогічних процесуальних ситуаціях застосовуються різні види перегляду, отже, наступають й різні процесуальні наслідки, що порушує конституційний принцип рівності учасників судового процесу перед законом і судом.

Тим часом однією зі складових доступності правосуддя є чітка визначеність, а, отже й передбачуваність виду, порядку, послідовності та можливих наслідків вирішення правових конфліктів у сфері кримінального судочинства, а також конкретного суду в судовій системі, наділеного повноваженнями для вирішення таких конфліктів.

Аналіз чинного законодавства та практики його застосування свідчить, що вони ще не відповідають вищезазначеним принципам і вимогам і потребують удосконалення.

Право на справедливий судовий розгляд, однією з ознак якого є принцип правової визначеності, не перешкоджає повторному розгляду справи, якщо мали місце суттєві порушення, що вплинули на вирішення справи (п. 2 ст. 4 Протоколу № 7 Конвенції). Перегляд судових рішень, які набрали чинності, є додатковим способом забезпечення правосудності судового рішення, він є резервним механізмом захисту прав і законних інтересів й повинен виконувати своє призначення, коли неможливі всі інші засоби процесуально-правового захисту. До таких видів перегляду належить інститут перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами.

Проблемам перегляду судових рішень завжди приділялась достатня увага, однак власне інституту перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами присвячено не так багато досліджень. До них слід віднести монографічні або дисертаційні дослідження Г. З. Анашкіна, І. Д. Перлова, В. С. Балакшина, М. К. Белобабченко, Л. Ш. Берсугурової, В. Н. Блінова, М. П. Ведішева, М. О. Громова, В. С. Посніка, Б. С. Тетерина. Окремі питання цього інституту висвітлювалися в монографіях, присвячених іншим видам перегляду судових рішень, дослідження з яких проводили М. М. Гродзинський, М. М. Ковтун, П. А. Лупинська, І. І. Мухін, Г. М. Омеляненко, А. Л. Рівлін, М. С. Строгович, О. П. Тьомушкін, В. І. Шишкін.

Високо оцінюючи науковий рівень цих праць, вагомий внесок у теорію кримінально-процесуального права, необхідно мати на увазі, що час, коли проводилася більшість цих досліджень, вимагав проводити їх на основі методології радянської правової науки.

Проте в Україні відбулися суттєві зміни концептуального характеру в соціально-економічному устрою держави, її правовій системі, що знайшло своє втілення у реформуванні вітчизняного законодавства, зокрема кримінально-процесуального. Ці зміни безумовно не могли бути враховані та досліджені у попередніх працях.

На сьогодні проблеми перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами теж приділяється увага. Дослідження з цього питання проводились у Російській Федерації такими вченими, як М. П. Ведішев, М. О. Громов, С. Л. Сушенцов.

Деякі аспекти інституту перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами знайшли своє відбиття в наукових публікаціях Ю. Ігнатенка, В. Т. Маляренка, І. Б. Михайловської, В. П. Лобача, М. І. Сірого, О. Ю. Татарова, В. Д. Фінька, В. П. Шибіки, М. Є. Шуміла тощо.

В Україні окремих монографічних досліджень інституту перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами не було. Однак він досліджувався як складова частина перегляду судових рішень у порядку виключного провадження в дисертації Н. Р. Бобечка, але обсяг дисертації з об'єктивних причин не дозволив дослідити всі актуальні питання перегляду рішень за нововиявленими обставинами. Наукові результати цієї роботи стали теоретичним підґрунтям для подальшого дослідження проблеми перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами.

Відсутність в теорії кримінального процесу спеціального дослідження монографічного характеру, наявність суперечливих суджень з питань правової природи, підстав, порядку, структури інституту перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, ступеня адекватності принципам кримінального процесу, недостатнє законодавче врегулювання та відсутність єдності судової практики зумовили вибір теми цієї роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана на кафедрі кримінального процесу та правосуддя Луганського державного університету внутрішніх справ МВС України і є складовою частиною цільової комплексної "Програми розвитку відомчої освіти та вузівської науки на період 2001 – 2005 рр." (Рішення Колегії МВС України від 18 грудня 2000 року № 9 КМ/1), що відтворено у плані науково-дослідної роботи академії й затверджено на засіданні вченої ради Луганської академії внутрішніх справ МВС України.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є розроблення теоретичних основ інституту перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, розкриття правової природи, підстав перегляду і умов його функціонування.

Для досягнення цієї мети в процесі дослідження ставилися такі основні завдання:

1) дослідити методологічну основу формування сучасної доктрини перегляду судових рішень і, зокрема, перегляду за нововиявленими обставинами;

2) проаналізувати історію виникнення інституту перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами;

3) визначити сутність і поняття перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, його місце в загальній системі переглядів;

4) уточнити підстави та виявити передумови перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами;

5) визначити поняття, встановити зміст та сутність нововиявлених обставин;

6) розкрити структуру провадження з перегляду справ за нововиявленими обставинами;

7) на базі проведеного дослідження сформулювати основні положення і пропозиції, спрямовані на вдосконалення законодавства та правозастосовної діяльності з перегляду рішень за нововиявленими обставинами.

Об'єктом дослідження є теоретичні й практичні аспекти сучасного стану та еволюції інституту перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, динаміка і зміст його структурних перетворень.

Предметом дослідження є положення чинного кримінально-процесуального законодавства, що стосуються перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами; процедури перевірки матеріалів, порушення проваджень, перегляду справ у суді, а також практика їхнього застосування, теоретичні дослідження в цій галузі, норми кримінально-процесуального законодавства інших держав із зазначених питань.

Методи дослідження визначали поставлені цілі, завдання, об'єкт і предмет дослідження. Комплексно використовувалася система загальних і спеціально-наукових методів пізнання, що склали методологічне підґрунтя дисертації.

Зокрема, з використанням діалектичного методу пізнання всі предмети (явища) вивчалися в єдності та суперечності їх протилежностей, досліджувалися загальні, особливі та одиничні властивості різних видів перегляду судових рішень, встановлювалася самостійність стадії провадження за нововиявленими обставинами. Застосування історичного методу дозволило дослідити історію виникнення та розвитку інституту перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами. Порівняльно-правовий метод використовувався при дослідженні аналогічних або подібних інститутів перегляду в законодавстві інших держав. За допомогою системно-структурного методу була проведена класифікація актів правосуддя, що можуть бути переглянуті у зв'язку з нововиявленими обставинами, сформульовані підстави та передумови проваджень з перегляду справ, визначені структура, етапність і поліваріантність діяльності з перегляду справ тощо. Застосування логіко-юридичного методу пізнання дозволило виявити суперечливість норм, що визначають поняття нововиявлених обставин і критерії їх систематизації. Статистичний метод був використаний при узагальненні результатів вивчення судової практики.

Загальнотеоретичну базу дослідження забезпечили праці вчених із загальної теорії держави і права, історії держави і права, галузі кримінального та кримінально-процесуального права, цивільного процесуального права, судоустрою, прокурорського нагляду, конституційного права тощо.

Емпіричну основу дослідження склали результати вивчення та узагальнення матеріалів судової практики Верховного Суду України та апеляційних загальних судів Донецької, Дніпропетровської, Сумської,

Луганської, Полтавської областей (130 рішень), прокурорської практики названих областей. При розробці окремих питань узагальнювалися опубліковані статистичні дані Верховного Суду України. Дисертант також використала власний 23-річний досвід роботи в органах прокуратури Луганської області.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що воно є першим у вітчизняній науці кримінального процесу комплексним, монографічним дослідженням проблем перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами у кримінальному судочинстві. У ньому обґрунтовується низка положень, що містять, на думку автора, наукову новизну. До них слід віднести такі:

- визначена структура процесуальної діяльності з провадження за нововиявленими обставинами, яка характеризується багатостадійністю, поліваріантністю і послідовністю, зміст і наступність елементів якої визначаються сутністю і змістом прийнятих процесуальних рішень;

- виявлена неадекватність процедури провадження з встановлення нововиявлених обставин за правилами досудового слідства завданням стадії перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами. Запропоноване нормативне врегулювання цього питання;

- з'ясовані процесуальні підстави початку провадження за нововиявленими обставинами;

- визначена структура діяльності прокурора від етапу перевірки відомостей про нововиявлені обставини й до етапу ініціації перегляду судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами. Зроблено висновок, що кожний етап цієї діяльності повинен завершуватися відповідним актом прокурора;

- аргументована необхідність зупинення строків провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами при порушенні кримінальної справи з встановлення нововиявлених обставин;

- уточнені критерії класифікації нововиявлених обставин і на цій підставі внесено пропозиції щодо вдосконалення процесуального законодавства;

- розкрита правова природа нововиявлених обставин як юридичних фактів з багатокомпонентним фактичним складом;

- уперше розкриті особливості доказування з встановлення нововиявлених обставин;

- удосконалено понятійний апарат інституту перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами. Пропонується вилучення таких кримінально-правових понять, як, наприклад, "фальсифікація доказів", з нормативного визначення критеріїв систематизації підстав порушення провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами;

– висловлено додаткову аргументацію на користь пропозиції щодо доцільності надання суду повноважень за певних правових обставин постановляти нові судові рішення чи вносити до них зміни;

– підтримана та розвинута ідея щодо визначення й нормативної регламентації правового статусу учасників процесу при провадженні та перегляді судових справ у зв'язку з нововиявленими обставинами;

– надано додаткові аргументи щодо існуючого погляду на необхідність відокремлення провадження за нововиявленими обставинами в самостійну стадію, у якій була б піддана комплексному регулюванню вся діяльність, пов'язана з функціонуванням цього інституту.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропоновані в роботі висновки й пропозиції є внеском як у теорію кримінально-процесуального права, так і в практику його застосування, оскільки розширюють і поглиблюють уявлення про інститут перегляду справ за нововиявленими обставинами.

Результати дослідження можуть бути використані в науково-дослідній роботі для подальшого розроблення на підставі отриманих результатів існуючих проблем, а також нових пропозицій щодо вдосконалення кримінально-процесуального законодавства; у нормотворчій діяльності – для вдосконалення чинного законодавства, розробки нового Кримінально-процесуального кодексу України; у практичній діяльності органів досудового слідства, прокуратури та суду – викладені в дисертації положення можуть виконувати методичну функцію, що може забезпечити якісне провадження та одержання необхідного для справи результату у встановленні нововиявлених обставин, сприятиме поліпшенню загальної якості правозастосовної діяльності цих органів; у навчальному процесі – при викладенні лекцій з курсів "Кримінальний процес", "Прокуратура України"; підготовці науково-методичної літератури для студентів та ад'юнктів, а також курсів підвищення кваліфікації працівників органів досудового слідства, прокуратури і суду.

Апробація результатів дисертації. Дисертацію обговорено на міжкафедральному семінарі Луганського державного університету внутрішніх справ. Основні положення дисертації використовуються при викладанні навчальної дисципліни "Кримінальний процес" магістрантам, курсантам, студентам та слухачам, а також слухачам курсів підвищення кваліфікації Луганського державного університету внутрішніх справ.

Основні результати дослідження оприлюднювалися на трьох міжнародних науково-практичних конференціях: "Стан судової реформи в Україні: проблеми і перспективи" (Харків, 2002), "Нове кримінально-процесуальне законодавство та завдання юридичної підготовки

кадрів ОВС" (Луганськ, 2002.), "Виявлення, фіксація та використання доказів у процесі досудового слідства" (Луганськ, 2004).

Публікації: Основні теоретичні положення та результати дисертації викладені в шести індивідуальних наукових статтях, що опубліковані в фахових виданнях, внесених до переліку, затвердженому ВАК України, а також у трьох матеріалах та тезах наукових повідомлень на міжнародних науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, що охоплюють десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (219 одиниць), а також двох додатків. Загальний обсяг дисертації становить 193 сторінки, список використаних джерел та додатків викладений на 29 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовується актуальність теми, з'ясовується ступінь її наукової розробки, визначаються об'єкт і предмет дослідження, викладається методологічна основа роботи, формулюються положення, які характеризують її наукову новизну та положення, що виносяться на захист, пояснюється їх теоретичне та практичне значення, наводяться дані про апробацію отриманих результатів.

Розділ 1 "Сутність та значення перегляду судових рішень з кримінальних справ за нововиявленими обставинами" присвячений дослідженню методологічних основ формування сучасної доктрини перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, історії становлення і розвитку цього виду перегляду, визначенню його місця в системі інших видів переглядів

У підрозділі 1.1. "Методологічні основи формування сучасної доктрини перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами" на основі діалектичного методу, згідно з яким всі явища природи і суспільного життя органічно взаємопов'язані та взаємообумовлені і перебувають в постійному русі та розвитку, констатовано, що чинний інститут перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами сформувався в інших історичних умовах при пануванні інших правових доктрин. Основними завданнями цього інституту на сучасному етапі є захист прав і законних інтересів особи і, перш за все, засуджених. Поновлення порушених прав має бути ефективним і своєчасним. Процесуальна форма провадження за нововиявленими обставинами була проаналізована з позицій відповідності сучасним стандартам захисту прав та законних інтересів осіб, в основу яких покладений принцип верховенства права. Грунтуючись на дослідженнях теоретиків права (С. С. Алексеев, В. С. Нерсесянц), які вказують, що дія

принципу верховенства права означає наявність правових законів, правовий (тобто націлений на забезпечення прав і свобод людини) тип організації і діяльності органів державної влади і можливість для кожного, чиї права, свободи та інтереси порушені, звернутися за їх захистом до відповідних органів, діяльність яких по захисту прав і свобод і є, власне, ціллю їх утворення і сенсом їх існування, дисертант дійшов висновку, що процесуальна форма кримінального судочинства закріплена у чинному законодавстві, базувалася на доктрині примату інтересів держави і її органів відносно прав і інтересів людини, що нормативно було закріплено в задачах кримінального і кримінально-процесуального законодавства, яке приймалося на початку 60-х років. Аналіз норм процесуального інституту, що досліджується, свідчить, що захист прав і законних інтересів неправомірно засудженої особи і поновлення її порушених прав не був стрижневим завданням цього виду провадження. Кримінально-процесуальний кодекс закріпив такий порядок провадження за нововиявленими обставинами, суворе дотримання якого має своїм наслідком, навіть при встановленні на початкових етапах достатніх і переконливих даних про наявність нововиявлених обставин, незмінність статусу засудженої особи, доки не завершиться складна і тривала процедура провадження, і вирок за поновленою справою не набуде законної сили. Керуючись сформованими в науці вимогами, котрим має відповідати процесуальна форма, як правова форма будь-якої державної діяльності: доцільність, раціональність, простота, моральність, науковість (В. М. Шпільов, М. Л. Якуб), і особливо розумінням "раціональності", яке означає забезпечення досягнення завдань кримінального процесу з найменшими витратами сил, засобів і часу, автор вважає за можливе надання суду повноважень за певних умов і наявності відповідних підстав, на більш ранніх етапах провадження, ніж це передбачено чинним законом, полегшувати долю несправедливо засудженого через припинення відбування ним покарання.

Проведене автором дослідження у зв'язку з цим сучасних поглядів на функції судової влади (М. А. Колоколов, В. А. Лазарева), зміст правосуддя (Ю. М. Грошевий, Н. В. Сібільова), природу і властивість судових рішень (Ю. М. Грошевий, П. А. Лупинська, В. С. Зеленецький) свідчить, що така пропозиція не суперечить положенням теорії кримінального процесу. По-перше, рішення суду, яким особа була засуджена, не скасовується і не змінюється, лише призупиняється його дія. По-друге, обвинувальний вирок, що набув законної сили, – це рішення суду, і тільки суд може призупинити його дію. По-третє, за своєю правовою природою рішення суду щодо призупинення відбування покарання має ознаки акту правосуддя, оскільки в ньому вирішується, чи має право особа, за наявності переконливих даних, що викликають сумнів у правосудності вироку, на призупинення виконання

покарання, отже на припинення притерплювання страждань у вигляді кари. По-четверте, за часом дії це рішення є проміжним, тимчасовим, його дія продовжується до набуття вироком суду з поновленої справи законної сили, а при неможливості постановлення вироку – до винесення прокурором постанови про встановлення нововиявлених обставин.

В рішенні щодо призупинення виконання покарання мають бути встановлені гарантії явки особи на вимогу органів досудового розслідування та суду для з'ясування обставин кримінальної справи, якою встановлюються нововиявлені обставини та яка поновлена у зв'язку з нововиявленими обставинами. За своїм призначенням рішення суду має бути правозахисним щодо засудженого і забезпечувальним щодо конкретної кримінальної справи. Такому рішенню мають бути властиві всі якості акту правосуддя: законність, обґрунтованість, обов'язковість, законна сила.

Європейський суд з прав людини неодноразово відзначав, що за змістом ст. 6 Конвенції виконання судового рішення має розглядатися як складова судового розгляду. Доступ до правосуддя на стадії виконання судових рішень повинен гарантуватися на тому ж рівні, що й на стадіях, які йому передують. Отже, конституційне право на судовий захист не підлягає ніяким обмеженням, а компетенція суду поширюється на усі без виключення справи про захист прав, свобод та охоронюваних законом інтересів.

У *підрозділі 1.2 "Становлення і розвиток інституту перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами"* досліджуються пам'ятки права, що діяли на теренах сучасної України, у яких регламентувався перегляд судових рішень з підстав, подібних сучасним нововиявленим обставинам. Поряд з історичним методом у дослідженні питань цього підрозділу використовувався також метод порівняльно-правового аналізу, завдяки якому були виявлені тенденції подальшого розвитку цього інституту. Пам'ятки права часів Київської Русі "Руська правда" (XI століття), Псковська та Новгородська грамоти (XIV – XV сторіччя) не згадували про можливість оскарження або перегляду судових рішень. Після розпаду Київської Русі основна частина українського народу більше двох століть існувала в межах правового регулювання таких нормативних джерел, як Литовський Статут (у його першій – 1529 р., другій – 1566 р. і третій – 1588 р. редакціях) та німецького бюргерського права, що дістало назву Саксонське Зерцало. Вплив цих актів на суспільне життя в Україні був настільки міцним, що вони стали основним джерелом першого українського кодифікаційного акту "Права, за якими судиться Малоросійський народ" (далі "Права"). І хоча цей акт і не став чинним законом, він є відбиттям української правової думки того періоду і в наукових цілях становить інтерес для теми нашого дослідження. Права проголошували свободу оскарження, однак містили значні гарантії від зловживання цим правом, мали Права й перелік випадків, коли вирок міг бути

скасований з підстав, які в сучасному кримінально-процесуальному законодавстві йменуються нововиявленими. Але найбільш наближеною до сучасного інституту перегляду за нововиявленими обставинами була окремо врегульована процедура поновлення справ за Судовими Статутами 1864 р.

У радянські часи перегляд справ за нововиявленими обставинами був закріплений у всіх кодексах – КПК УРСР 1922 р., 1927 р. та у Кримінально-процесуальному кодексі України 1961 р.

Після набуття Україною незалежності і проголошення курсу на реформування вітчизняної правової системи до кримінально-процесуального законодавства були внесені принципові зміни, але такий вид, як перегляд судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами був збережений. Передбачений цей інститут і в законодавстві інших держав, що виникли після розпаду СРСР, або як самостійний вид провадження, закріплений у відповідній главі кодексу, або в межах іншого виду провадження (наприклад, ревізійного у Молдові), але з підстав, що є нововиявленими обставинами. Аналогічні підстави для поновлення справ існують в законодавстві Франції, Федеративної Республіки Німеччини, хоча й назва виду провадження не співпадає з вітчизняною. Отже, аналіз становлення і розвитку цього виду переглядів судових рішень свідчить, що його існування є об'єктивною необхідністю та діючим механізмом захисту прав та законних інтересів особи.

У *підрозділі 1.3 "Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами та його місце серед інших видів переглядів"* досліджується суть перегляду справ за нововиявленими обставинами, визначаються його риси та ознаки, які відрізняють цей вид перегляду від інших переглядів, передбачених вітчизняним законодавством.

Суть переглядів судових рішень розкривається, по-перше, через загальне завдання, яке вирішується при здійсненні правосуддя, по-друге, через завдання, які ставляться перед тією інституцією, яка здійснює перегляд. Загальне завдання вказується в Законі України "Про судоустрій України" і полягає в тому, що суд, здійснюючи правосуддя, на засадах верховенства права забезпечує захист гарантованих Конституцією України та законами прав і свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства і держави.

Специфічним завданням перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами є ефективне поновлення порушених прав особи, коли вичерпані можливості або не можуть бути застосовані механізми інших видів переглядів.

Для цього виду перегляду характерна наявність унікальних підстав скасування рішень, які йменуються нововиявленими обставинами, і спеціального суб'єкту ініціації перегляду. Перегляд судових рішень

наділений всіма елементами виключної стадії. Перегляд судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами має всі ознаки самостійної стадії, якій, як вірно вважає Н. Р. Бобечко, притаманні риси, що дають підстави для виокремлення його в самостійну стадію. Ми також приєднуємося до його думки, щодо того, що зміст і структура діяльності з перегляду судових справ не вичерпуються тільки судовою діяльністю, тому вказану стадію слід йменувати "Провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами". Структура цієї стадії, за думкою дисертанта, має враховувати наявність декількох структурних елементів (етапів), послідовність яких варіативна і залежить від результатів попереднього етапу. Отже, алгоритм нормативного врегулювання має бути таким: I) *етап надходження відомостей про нововиявлені обставини*: 1) попередні перевірочні дії про наявність нововиявлених обставин; 2) прийняття рішення і винесення постанови. II) *етап порушення провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами*. 1) провадження досудового слідства або слідчих дій для перевірки нововиявлених обставин; 2) прийняття рішення про наявність або відсутність нововиявлених обставин і винесення постанови. III) *етап після винесення постанови про нововиявлені обставини* тягне за собою ухвалення рішення та винесення постанови. IV) етап надходження подання прокурора до суду про перегляд судового рішення в зв'язку з нововиявленими обставинами та перегляд рішення.

Розділ 2 "Поняття та сутність нововиявлених обставин" присвячений з'ясуванню поняття та видів нововиявлених обставин, надається їх характеристика, особлива увага приділяється визначенню суті нововиявлених обставин і засобам їх встановлення.

У підрозділі 2.1 "Поняття та види нововиявлених обставин" на підставі історичного методу встановлюється, що система нововиявлених обставин набувала розвитку за двома напрямками: у бік розширення переліку та у бік зміни їх внутрішнього змісту.

Визначення поняття нововиявлених обставин законодавчо не сформульоване, що викликає дискусії з цього приводу в науці і різне тлумачення його в практичній діяльності. В літературі поняття "нововиявлені обставини" розкривається через перелік їх ознак, до яких належать: їх невідомість суду з причин, що від нього не залежать; їх суттєве значення для справи; присутність в об'єктивній дійсності до ухвалення вироку; неможливість урахування під час провадження у справі та ухвалення вироку; їх виявлення після набрання вироком законної сили; їх спеціальне розслідування прокурором або слідчим за його дорученням (М. О. Громов, В. Т. Маляренко). Н. Р. Бобечко вважає, що в цей перелік слід включати й таку ознаку як перебування нововиявлених обставин в органічній єдності з елементами предмета доказування. Ми підтримуємо цю позицію, оскільки

вважаємо, що встановлення гносеологічного зв'язку з предметом доказування дозволяє пізнати логіку розумової діяльності суду щодо обґрунтування вироку.

Поняття нововиявлених обставин може бути визначено такою дефініцією: нововиявленими обставинами можуть визнаватися встановлені вироком суду або іншим завершальним процесуальним актом (постановою прокурора) факти неправомірних або помилкових дій головних та інших суб'єктів кримінального судочинства, а також інші факти, що не були відомі суб'єктам прийняття завершального процесуального рішення у кримінальній справі, але суттєво вплинули на його зміст, а отже й на правосудність рішення.

Незважаючи на родову спільність, нововиявлені обставини суттєво різняться поміж собою, на що вже зверталася увага вчених і що тягне за собою спроби їх доктринальної класифікації, незважаючи на наявність легальної класифікації, що міститься у ст. 4005 КПК України. Будь-яка класифікація вимагає, щоб поняття або групи понять були визначені за допомогою однакових критеріїв. У даному випадку, на нашу думку, законодавець не додержався вказаної вимоги.

У *підрозділі 2.2 "Фальсифікація доказів і неправильність показань учасників процесу"* досліджується правомірність застосування такого поняття як "фальсифікація доказів".

Фальсифікація доказів, неправильність перекладу, а також показань свідка, потерпілого, обвинуваченого, підсудного, висновку і пояснень експерта, на яких ґрунтується висновок, закріплений у п. 1 ч. 1 ст. 4005 в якості самостійної групи нововиявлених обставин. На наш погляд, застосування словосполучення "фальсифікація доказів" при визначенні нововиявлених обставин першої групи є досить невдалим. "Фальсифікація доказів" є поняттям кримінально-правовим і розглядати його необхідно в контексті формулювання певних складів злочинів. Фальсифікація доказів у кримінальному праві є злочином при штучному створенні доказів обвинувачення у процесі слідства (ч. 2 ст. 372 КК України). Суб'єктом злочину є спеціальний суб'єкт – слідчий, прокурор або інша уповноважена особа. Таким суб'єктом не може бути потерпілий, обвинувачений, підсудний, свідок, перекладач, поняті, експерти – до їхньої компетенції не входить здійснення кримінального судочинства і формування доказової бази. Тому нововиявлену обставину, що йменується "фальсифікація доказів", слід віднести до другої групи нововиявлених обставин, де виступають головні суб'єкти кримінально-процесуальної діяльності: дізнавач, слідчий, прокурор, суд.

З урахуванням тенденції розширення процесуальних можливостей захисника щодо участі в доказуванні були проаналізовані можливості впливу

його дій на правосудність рішення. Вважаємо, що питання щодо можливості впливу дій захисника на правосудність рішення мають знайти своє відбиття в законі. Оскільки захисник може бути суб'єктом діяльності, яка має своїм наслідком появу недостовірних відомостей, то при їх встановленні ці відомості мають слугувати самостійною підставою для перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами. Тому у переліку осіб, зазначених у п. 1 ч. 1 ст. 4005 КПК України, слід вказати й захисника або представника потерпілого, як осіб, дії котрих можуть стати підставою для перегляду судових рішень у зв'язку з появою нововиявлених обставин.

У підрозділі 2.3 "Зловживання службових осіб, як один із видів нововиявлених обставин" досліджуються ознаки цієї групи нововиявлених обставин.

Зокрема, визначається, що основним критерієм формування цієї групи є спеціальний суб'єкт і суспільно-небезпечні дії. Нововиявленими обставинами, переліченими у п.2 ч. 1 ст. 4005 КПК України, визнаються зловживання прокурора, дізнавача, слідчого або суддів під час провадження у справі.

Аналізуючи зміст можливих зловживань, дисертант дійшов висновку, що не всі зловживання можуть бути визнані як підстави для перегляду справ за нововиявленими обставинами. Але підставою для перегляду судових справ, безумовно, є вчинення вказаними особами злочинів проти правосуддя. Такі обставини можуть бути встановлені не інакше, як шляхом проведення досудового слідства і вироком, що набув законної сили щодо цих осіб. Але у випадку неможливості постановлення вироку, рішення приймається на підставі проведеного розслідування. На нашу думку такі процесуальні ситуації мають бути визначені й закріплені в законі. У зв'язку з чим ми пропонуємо доповнити ст. 4005 КПК України відповідною частиною.

В літературі не існує єдиної думки з питання, чи є перелік посадових осіб, зазначених у п. 2 ч. 1 ст. 4005 КПК України, вичерпним. Н. Р. Бобченко, М. П. Ведіщев, М. О. Громов вважають, що цей перелік необхідно доповнити, оскільки зловживання можуть допустити також заступник і помічник прокурора, начальник органу дізнання, начальник слідчого відділу, коли справа знаходиться в їхньому провадженні. Автор не поділяє такі позиції, оскільки визначальною ознакою є не посада в системі того чи іншого органу, а процесуальний статус особи у кримінальному судочинстві. Помічники і заступники прокурора, прокурори-керівники прокуратур у кримінальному процесі мають однаковий процесуальний статус. Начальник слідчого відділу при провадженні окремих слідчих дій або в цілому кримінальної справи має статус слідчого. З огляду на вище викладене, вважаємо, що перелік, що міститься у п. 2 ч. 1 ст. 4005 КПК України, є достатнім і вичерпним. Норми кримінально-процесуального права не

повинні бути заручниками системно-структурних перетворень, в якому перманентно перебуває вітчизняна правоохоронна система.

У **підрозділі 2.4 "Інші обставини, невідомі суду при винесенні рішення"** дисертантом вказується, що кримінально-процесуальний закон не розкриває зміст поняття "всі інші" обставини, що спричиняє неоднозначність його тлумачення у правозастосовній практиці. Закон, не дає переліку "інших обставин", оскільки в гносеологічному плані це є не можливим, але наділяє їх ознаками, притаманними нововиявленим обставинам: невідомість на момент постановлення рішення, виявлення після набуття ним законної сили, зв'язок з предметом доказування, суттєвий вплив на правильність винесеного рішення. Автор заперечує щодо пропозиції (Р.Н. Бобечко) віднесення помилкових показань та висновків експерта до "інших обставин" тільки з причин неможливості винесення вироку, оскільки це не відповідає критеріям класифікації.

У дисертації аргументується, що у певних процесуальних ситуаціях перегляд рішень у справах, які були розглянуті за скороченою формою провадження або без участі обвинуваченого, можливий лише у формі перегляду рішень за нововиявленими обставинами з використанням підстав, передбачених у п. 3 ч.1 ст. 4005 КПК України. Аналізуючи рішення Європейського суду з прав людини, винесеного за скаргою громадянина України, обґрунтовується висновок про те, що таке рішення не може бути віднесено ні до одного з видів нововиявлених обставин, але може стати приводом для початку виключного провадження.

У **підрозділі 2.5 "Сутність нововиявлених обставин та засоби їх встановлення"**, аналізуючи суть нововиявлених обставин, дисертант виходив з того, що кримінально-процесуальне законодавство надає їм значення чинників настання різних процесуальних наслідків залежно від етапу провадження за нововиявленими обставинами. Але вони виступають такими не самі по собі, а в сукупності з певними умовами. Це потребувало з'ясування їхньої правової природи. У правовій науці прийнято розрізняти два види фактичних підстав правових наслідків: юридичний факт і фактичний (юридичний) склад. На відміну від юридичного факту фактичний склад є складною комплексною передумовою. У середині такого комплексу розрізняються три групи: група неюридичних обставин, пов'язаних з виникненням, зміною, припиненням правовідносин; група юридичних фактів, які хоча й потрібні для настання правових наслідків, але знаходяться за межами фактичного складу; група фактичних обставин, до якої входять фактичні передумови і які є безпосередньою підставою правових наслідків (В. Б. Ісаков).

Судове рішення, будучи юридичним фактом, яким припиняються процесуальні відносини між сторонами процесу і судом, має й таку функцію,

завдяки якій рішення як юридичний факт має певні процесуальні наслідки, зокрема при виникненні нових процесуальних відносин, при оскарженні рішення, його виконанні і перегляді. У всіх цих випадках рішення не є юридичним фактом, в силу якого безпосередньо виникають нові процесуальні відносини, але рішення виступає як необхідна процесуальна передумова. Отже, наявність вироку суду, який набув законної сили, або матеріалів розслідування є лише юридичною умовою для перегляду рішення і відновлення справи. Фактичною ж передумовою, тобто безпосередньо пов'язаною з настанням правових наслідків, є наявність нововиявлених обставин. Роль юридичних умов і фактичних підстав у правозастосуванні не однакова. Якщо фактичні підстави (фактичний склад) встановлюється з необхідною повнотою, то з'ясування юридичних умов зазвичай виходить за межі доказування. У зв'язку з цим дисертантом було встановлено коло обставин, що мають бути доведені (предмет доказування), способи, якими здійснюється доказування визначених обставин, розкрито особливості процесу доказування по встановленню нововиявлених обставин. Особливість предмету доказування в провадженні за нововиявленими обставинами полягає в тому, що частина обставин вже встановлена і визначена при потановленні судом рішення, яке набуло законної сили. Встановлений цим рішенням факт зловживання, неправильності перекладу тощо, як складова частина судового рішення, має преюдиціальне значення. Вказані факти в процесі доказування при провадженні та перегляді справи за нововиявленими обставинами досліджуються як складова у системі доказів, тому їх слід йменувати преюдиціальними доказами. Преюдиціальний доказ – це ще не нововиявлена обставина, це потенційна нововиявлена обставина, яка має стати такою при доведенні її ознак.

Отже, нововиявлені обставини – це фактичні дані (факти), які встановлюються системою доказів. Ця система доказів має довести, що неправильність перекладу, показань свідка, обвинувачуваного, підсудного, потерпілого, висновків і пояснень експерта, зловживань з боку прокурора, дізнавача, слідчого або судді при провадженні в справі, або інші обставини: а) раніше не були відомі суду, що постановив вирок; б) вплинули на неправосудність цього судового рішення.

Таким чином, суттю нововиявлених обставин є те, що вони самі виступають при перегляді судового рішення за нововиявленими обставинами як складні, поліструктурні доказові факти, які встановлені певною системою доказів.

Особливість доказування у провадженні за нововиявленими обставинами характеризується такими рисами: наявністю особливого предмету доказування; специфічною системою доказів, невід'ємною складовою якої є преюдиціальний доказ; встановленням гносеологічної основи формування

судового рішення; наявністю причинного зв'язку між фактами, що складають преюдиціальний доказ, і змістом рішення; суттєвістю впливу цих доказів на правосудність рішення.

У **Розділі 3 "Структура провадження за нововиявленими обставинами"** досліджуються питання визначення та удосконалення правового статусу осіб, залучених до провадження, визначаються підстави та передумови перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами, аналізується процесуальний порядок провадження за нововиявленими обставинами.

У *підрозділі 3.1 "Суб'єкти провадження за нововиявленими обставинами"* за допомогою використання формально-логічного методу встановлено, що суб'єкти провадження за певними ознаками можуть бути класифіковані на дві групи. Першу групу складають особи, які здійснюють кримінальне судочинство, другу – особи, залучені до цього виду провадження: засуджені, виправдані, свідки, експерти, перекладачі, особи, щодо яких закрито провадження у справі або щодо яких застосовано примусові заходи медичного чи виховного характеру. Статус осіб цієї групи законом не регламентований, що має своїм наслідком порушення їх прав та законних інтересів.

Деякі з перелічених осіб (засуджених, виправданих, особа, щодо якої вжито примусових заходів виховного характеру або прийняте рішення про звільнення від відповідальності) є суб'єктами безпосередньо зацікавленими в результаті розгляду справи, а тому вони мають право: знати про факт і підстави порушення провадження; давати показання; надавати докази; порушувати клопотання; приносити скарги. Щодо них у повному обсязі діють принципи права на захист і презумпції невинуватості.

У *підрозділі 3.2 "Підстави та передумови перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами"* аналізуються чинники, що виступають в якості процесуальних та фактичних підстав просування провадження за нововиявленими обставинами. Дисертант відзначає, що в законодавстві не проведено розмежування між підставами до початку перевірки нововиявлених обставин, підставами порушення провадження за нововиявленими обставинами та підставами перегляду судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Результати перевірки, вирок суду, що набув законної сили або матеріали самої перевірки, здобуті під час провадження за нововиявленими обставинами, можуть стати підставою до поновлення провадження у справі, але вони не можуть бути підставою порушення провадження, оскільки можуть бути отримані тільки в результаті провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами. Тому в дисертації виокремлюються не тільки

фактичні й процесуальні підстави, а й передумови до перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами.

З урахуванням етапів перевірки та провадження за нововиявленими обставинами автором виділено три види строків: строки перевірки нововиявлених обставин, строки провадження за нововиявленими обставинами, строки судового розгляду справ цієї категорії.

У *підрозділі 3.3 "Процесуальний порядок провадження за нововиявленими обставинами"* аналізуються загальні риси провадження й можливість диференціації процесуальної форми провадження за певними критеріями. На думку дисертанта, виключність стадії повинна визначати виключний, проте єдиний порядок провадження для усіх видів нововиявлених обставин. Автором була піддана аналізу пропозиція щодо надання ініціативи початку провадження за нововиявленими обставинами суду, позбавивши цих повноважень прокурора. Ця пропозиція не є новою, вона має певне історичне коріння. Зокрема, Судові статuti 1864 р. спочатку теж надавали таке право суду. Дисертант, проаналізувавши причини змін первинної редакції Статутів, виходячи з сучасного розуміння функцій судової влади та рівня гарантованості прав й інтересів осіб у межах запропонованої процедури дійшов висновку про необхідність збереження існуючого порядку з одночасним розширенням попереднього судового контролю за додержанням прав та інтересів осіб у цьому виді провадження.

Алгоритм стадії провадження за нововиявленими обставинами визначає відповідно й структуру діяльності прокурора від етапу перевірки відомостей про нововиявлену обставину й до етапу ініціації перегляду судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами. Обґрунтовано й зроблено висновок, що кожний етап цієї діяльності повинен завершуватися відповідним актом прокурора. Відсутність постанови про порушення провадження в справі, як правової підстави початку проведення за нововиявленими обставинами, рівно як і прийняття її до свого провадження певною особою, як правової підстави для суб'єкта проводити слідчі дії, може спричинити втрату отриманої інформації у якості доказів. Тому запропоновано на початку провадження за нововиявленими обставинами вносити не тільки постанову прокурора про порушення провадження, а й постанову особою, якій доручена перевірка, про прийняття справи до свого провадження. Визначаючи межі провадження за нововиявленими обставинами аргументовано необхідність зупинення строків провадження при порушення кримінальної справи для встановлення нововиявлених обставин. Винятковість перевірки та встановлення нововиявлених обставин протребує додаткових процесуальних гарантій і виключного судового провадження. У зв'язку з цим аргументована пропозиція щодо доцільності

розширення повноважень суду і надання йому права за певних правових обставин постановляти нові судові рішення.

Висновки. У висновках наведені теоретичні узагальнення й запропоновано нове вирішення наукового завдання, суть якого полягає в комплексному дослідженні теоретичних і процесуальних аспектів адекватної сучасним умовам процедури удосконалення кримінально-процесуального законодавства щодо механізму провадження за нововиявленими обставинами. Найбільш важливі з них полягають у наступному.

1. Основними завданнями перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами є оцінка їх правосудності з метою ефективного поновлення порушених прав осіб.

2. Визнання дії принципу верховенства права не тільки в наявності правових законів, а й в організації і діяльності органів державної влади, слугує методологічною основою створення такої процедури провадження за нововиявленими обставинами, яка дозволить суду відповідного рівня за наявності достатніх даних, отриманих за результатами дослідчої чи слідчої перевірки, своїм рішенням за клопотанням засудженого, його родичів, близьких та інших зацікавлених осіб або поданням прокурора призупиняти виконання рішення суду, яким особа визнана винною і піддана покаранню, до моменту постановлення рішення щодо скасування обвинувального вироку стосовно цієї особи.

3. Структура стадії перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами свідчить, що вона виходить за межі, власне, судової стадії. Ця стадія кримінального судочинства складається з декількох структурних елементів (етапів): етап надходження відомостей про нововиявлені обставини; етап порушення провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами; етап після винесення постанови про нововиявлені обставини; етап надходження подання прокурора до суду про перегляд судового рішення в зв'язку з нововиявленими обставинами.

5. Оскільки законодавець допускає можливість встановлення певних нововиявлених обставин у зв'язку з неможливістю постановлення вироку на основі іншого рішення, то такі процесуальні ситуації у вигляді переліку мають бути закріплені нормативно.

6. Наявність вироку суду чи матеріалів перевірки, якими встановлені обставини, перелічені у п. п. 1, 2, 3 ч. 1 ст. 400-5 КПК, є лише юридичною умовою поновлення справи. Фактичні підстави, що утворюють матеріальну складову юридичного факту, з'являються лише тоді, коли буде доведено щільний, реальний, безпосередній зв'язок між діями учасників або суб'єктів кримінального процесу та змістом вироку суду.

7. Вимога доведеності потребує визначення кола обставин, що мають бути доведені (предмет доказування), способів, якими має здійснюватися

доказування, змісту процесу доказування. Встановлення предмета доказування в провадженні за нововиявленими обставинами, мають особливості, які полягають в тому, що частина обставин вже встановлена і визначена при ухваленні судом рішення, яке набуло законної сили. Само рішення є юридичною умовою провадження. Встановлений же ним факт неправильності показань, зловживання тощо, як судова частина рішення, має преюдиціальне значення. Але цей факт в процесі доказування досліджується як складова у системі доказів, тому його слід йменувати "преюдиціальний доказ". Преюдиціальний доказ – це ще не нововиявлена обставина, а лише потенційна, яка має стати нововиявленою обставиною лише при доведеності її ознак.

8. Нововиявлені обставини – це фактичні дані (факти), які встановлюються системою доказів, яка має довести, що неправильність перекладу, показань свідка, обвинувачуваного, підсудного, потерпілого, висновків і пояснень експерта, зловживань з боку прокурора, дізнавача, слідчого або судді при провадженні в справі, або інші обставини: а) раніше не були відомі суду, що постановив вирок; б) вплинули на неправосудність цього судового рішення.

9. В структурі процесуальної форми слід виокремлювати не тільки фактичні і процесуальні підстави, а й передумови для перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами. Передумови визначають вид провадження, зміст його етапів і обставин, що мають бути встановлені після його закінчення. Передумови можна поділити на дві групи: об'єктивні (фактичні) і процесуальні. Об'єктивними передумовами є достатні фактичні дані, що свідчать не тільки про наявність обставин, раніше не відомих суду, а й неможливість врахувати їх при винесенні судом рішення, а також вплив на обґрунтованість рішення, що набуло законної сили. До процесуальних передумов допустимості перегляду судового рішення належать наявність необхідних процесуальних рішень суду та прокурора, дотримання процедури та строків провадження.

10. Структура провадження, яка складається з дослідчої перевірки, перевірки в порядку досудового слідства та перегляду судом рішення, передбачає активну діяльність, яка за своїм змістом не притаманна суду, як органу судової влади, але є природною для прокурора, що не виключає, а навіть, передбачає його контроль за таким провадженням.

У **додатках** приведені узагальнення судової практики, зроблене на основі вивчених рішень загальних апеляційних судів та Судової палати з кримінальних справ Верховного Суду України, та запропонований проект окремої глави КПК України, в якій сформульовані положення, що стосуються провадження та перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами.

Основні положення дисертації відображені у таких публікаціях автора

1. Беднарская В. М. К вопросу о судебной реформе // Вісник Луганського інституту внутрішніх справ МВС України. Науково теоретичний журнал / Відп. ред. Б. Г. Розовський. – Луганськ: Луганський інститут внутрішніх справ, 2001. – Вип. 3. – С. 157 – 161.

2. Беднарская В. М. Полномочия суда при пересмотре судебных решений в связи с вновь открывшимися обстоятельствами // Вісник Луганської академії внутрішніх справ / Відп. ред. Б. Г. Розовський. – Луганськ: Луганська академія внутрішніх справ, 2005. – Вип. 2. – С. 235 – 237.

3. Беднарская В. М. Поводы и основания для возбуждения производства в связи с вновь открывшимися обстоятельствами // Вісник Луганської академії внутрішніх справ / Відп. ред. Б. Г. Розовський. – Луганськ: Луганська академія внутрішніх справ, 2005. – Вип. 3. – С. 95 – 101.

4. Беднарская В. М. Пересмотр судебных решений и контроль за ними // Матеріали науково-практичної конференції "Стан судової реформи в Україні: проблеми і перспективи" (18 – 19 квітня 2002 р., м. Харків) / Ред. кол.: Сташис В. В. (голов. ред.) та ін. – К.; Х.: Юринком Інтер, 2002. – С. 242 – 245.

5. Беднарская В. М. Проблемы контроля за судебными решениями // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Нове кримінально-процесуальне законодавство та завдання юридичної підготовки кадрів ОВД" (30 – 31 травня 2002 р., м. Луганськ) / Відп. ред. Б. Г. Розовський. – Луганськ: РВВ ЛАВС, 2002. – С. 79 – 83.

6. Беднарська В. М. Перегляд судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами – виняткова й окрема стадія в системі кримінального судочинства // Вісник Верховного Суду України. – 2005. – № 10(62). – С. 42 – 44.

7. Беднарская В. М. Некоторые вопросы доказывания при пересмотре судебных решений в связи с вновь открывшимися обстоятельствами // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Виявлення, фіксація та використання доказів у процесі досудового слідства" (7 – 8 жовтня 2004 р., м. Луганськ) / Відп. ред. Б. Г. Розовський. – Луганськ: РВВ ЛАВС, 2004. – С. 129 – 133.

8. Беднарська В. М. Прокурор як суб'єкт ініціації порушення та провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами // Вісник Луганської академії внутрішніх справ / Відп. ред. Б. Г. Розовський. – Луганськ: Луганський державний університет внутрішніх справ, 2005. – Вип. 4. – С. 134 – 143.

9. Беднарська В. М. Правосуддя на досудових стадіях // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності / Донецьк: Донецький

юридичний інститут МВС при Донецькому національному університеті, 2005. - Вип.3. - С. 280 - 286.

АНОТАЦІЯ

Беднарська В. М. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами у кримінальному судочинстві. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза. – Академія адвокатури України, Київ, 2007.

У дисертації досліджується перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами у кримінальному судочинстві, як один із видів в системі переглядів судових рішень. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами підданий в дисертації комплексному дослідженню як одна із складових доступності правосуддя. В роботі з нових позицій розкрита природа і сутність перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, проаналізовані підстави і вперше поетапно сформульовані передумови перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами.

Визначені характерні риси та особливості кожного виду нововиявлених обставин та згідно з цим здійснено аналіз процедури провадження у справах для встановлення нововиявлених обставин і провадження при перегляді судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Сформульовані пропозиції щодо вдосконалення кримінально-процесуального законодавства України, яке регламентує всю процедуру на цій стадії, починаючи від встановлення нововиявлених обставин і до перегляду у зв'язку з ними судових рішень, а також шляхи його практичного застосування.

Ключові слова: доступність правосуддя, нововиявлені обставини, провадження за нововиявленими обставинами.

АННОТАЦИЯ

Беднарская В.М. Пересмотр судебных решений в связи с вновь открывшимися обстоятельствами в уголовном судопроизводстве. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.09 – уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза. Академия адвокатуры Украины, Киев, 2007.

В диссертации исследуются вопросы пересмотра судебных решений в связи с вновь открывшимися обстоятельствами, как один из видов в системе пересмотров судебных решений в уголовном судопроизводстве. Этот вид

пересмотра исследуется в диссертации комплексно, как одна из составляющих доступности правосудия. В работе с новых позиций раскрыта природа и сущность пересмотра судебных решений в связи с вновь открывшимися обстоятельствами, проанализированы основания и впервые поэтапно сформулированы условия производства в связи с вновь открывшимися обстоятельствами.

Определены основные признаки и особенности каждого вида вновь открывшихся обстоятельств и соответственно порядок производства и доказывания этих обстоятельств.

Сформулированы предложения для усовершенствования уголовно-процессуального законодательства Украины, которое регламентирует всю процедуру на этой стадии производства, а также пути их практического применения.

Ключевые слова: вновь открывшиеся обстоятельства, доступность правосудия, производства в связи с вновь открывшимися обстоятельствами.

ANNOTATION

Bednarska V. M. The judgments reconsideration. – Manuscript.

Thesis for the candidate of sciences on sciences on specialization 12.00.09 – criminal procedure and criminalistics; forensic examination.- Barrister Academy of Ukraine, Kyiv, 2007.

Changes to legislation demand reconsideration of some traditional categories and bringing them to accordance with contemporary conditions. The thesis is dedicated to the issues of the formation, essence, aim and purposes of the judgments reconsideration in exclusive proceeding order, the grounds for judgments review and regulations of these judgments reconsideration form.

This reconsideration which is needed because of the new circumstances is the separate type of reconsideration, possessing its own peculiarities; it must be given the special place in the system of the criminal trial as the separate stage of the process. The author proposes her own way of solving this problem, base on theoretical workouts and practice.

The key words: judgments reconsideration, system, criminal trial.

Підписано до друку 19.02.2007 р. Формат 60х90/16
Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк.0,9.
Наклад 110 прим. Зам. № 13.

Редакційно-видавничий відділ
Луганського державного університету внутрішніх справ
Друкарня РВВ ЛДУВС
91493, м. Луганськ, сел. Ювілейне, вул. К.Маркса, 4